

10.5.2016

Kabinetti/Oikeudellinen neuvonantaja
Minna Hulkkonen

Perustuslakivaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI ASEVELVOLLISUUSLAIN MUUTTAMISESTA (HE 44/2016 vp)

Perustuslakivaliokunta on pyytänyt tasavallan presidentin kanslialta lausuntoa asevelvollisuuslain (1438/2007) muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä 44/2016 vp. Tasavallan presidentin kanslia ei osallistunut asevelvollisuuslain valmisteluun eikä lausunut asiasta lausuntokierroksen aikana, mutta oli tietoinen asevelvollisuuslakiin esitettävistä keskeisistä muutoksista.

Tasavallan presidentin kanslia pitää hallituksen esitystä asevelvollisuuslain muuttamiseksi tärkeänä ja tarpeellisena. Suomella tulee olla riittävä kyky vastata turvallisuusympäristössä mahdollisesti esiintyviin nopeisiin muutoksiin.

Lausuntokierroksen aikana esille nousseiden seikkojen perusteella tasavallan presidentin kanslia pitää perusteltuna, että hallituksen esityksen ehdotettua päätöksentekomenettelyä muutettiin lausuntokierroksen jälkeen siten, että päätöksen harjoituksen järjestämisestä sotilaallisen valmiuden joustavaksi kohottamiseksi tekisi tasavallan presidentti sotilaskäskyasioiden päätöksentekomenettelyssä.

Puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 31 §:n mukaan tasavallan presidentti päättää valtakunnan sotilaallisen puolustuksen keskeisistä perusteista, sotilaallisen puolustusvalmiuden merkittävistä muutoksista, sotilaallisen puolustuksen toteuttamisen periaatteista sekä muista puolustusvoimien sotilaallista toimintaa ja sotilaallista järjestystä koskevista laajakantoisista tai periaatteellisesti merkittävistä sotilaskäskyasioista.

Päätöksen harjoituksen järjestämisestä valmiuden joustavaksi kohottamiseksi voidaan arvioida kuuluvan edellä kuvattujen sotilaskäskyasioiden piiriin.

Perustuslain 58 §:n 5 momentin mukaan, presidentti päättää sotilaskäskyasioista ministerin myötävaikutuksella sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään. Säännös sai lopullisen muotonsa eduskunnan perustuslakivaliokunnassa. Perustuslakivaliokunta katsoi mietinnössään (PeVM 10/1998 vp), että ehdotus ei täysin vastannut hallituksen esityksestä muutoin ilmenevää yleistä suuntausta lisätä perustuslain parlamentaarisia aineksia.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa 51/2006 vp todetaan: ”Perustuslain 58 §:n 5 momenttiin sisältyvä sääntelyvaraus (”sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään”) osoittaa, että presidentin päätöksentekoa sotilaskäskyasioissa koskevan sääntelyn yksityiskohtainen sisältö määräytyy perustuslain ja tavallisen lain muodostaman kokonaisuuden pohjalta. Sääntelyvarausta sitoo perustuslaissa kuitenkin se, että presidentin päätöksenteon sotilaskäskyasioissa tulee tapahtua ministerin myötävaikutuksella. Tämä on perustuslaista presidentin päätöksentekomenettelyyn kohdistuva vähimmäisvaatimus. Ministeri on perustuslakivaliokunnan perustuslakiesityksestä antamassa mietinnössä lausuman kannan mukaisesti mahdollista lailla liittää päätöksentekoon esittelijänä tai muullakin tavoin. Presidentin päättäessä sotilaskäskyasioista ministerinesittelystä esittely voidaan järjestää tapahtuvaksi valtioneuvoston istunnon ulkopuolella tai valtioneuvoston säännönmukaisia muotoja noudattaen (PeVM 10/1998 vp, s. 19/I).”

Presidentin päätöksentekomenettelystä sotilaskäskyasioissa säädetään puolustusvoimista annetun lain 32 §:ssä.

Esityksen mukaan tasavallan presidentti päättää sotilaallisen valmiuden joustavan kohottamisen tarkoituksessa järjestettävästä harjoituksesta puolustusvoimista annetun lain 32 §:n 2 momentissa mukaisessa menettelyssä. Kun tasavallan presidentti tekee päätöksen puolustusvoimista annetun lain 31 §:n mukaisista sotilaskäskyasioista puolustusvoimien komentajan esittelystä puolustusministerin tulee kuitenkin olla läsnä ja lausua käsityksensä asiasta. Lisäksi pääministeri voi olla läsnä ja lausua käsityksensä asiasta.

Presidentin mahdollisuudesta siirtää sotilaskäskyasia ratkaistavakseen valtioneuvostossa säädetään puolustusvoimista annetun lain 32 §:n 3 momentissa. Säännöksen mukaan presidentti voi siirtää asian omasta aloitteestaan tai puolustusministerin esityksestä. Valtioneuvostossa presidentti päättää asiasta puolustusministerin esittelystä ilman valtioneuvoston ratkaisuehdotusta. Sotilaskäskyasiaa presidentille valtioneuvostossa esiteltäessä puolustusvoimain komentajalla on oikeus olla läsnä ja lausua käsityksensä asiasta.

Puolustusvoimien sotilaallista toimintaa ja järjestystä koskevalla sotilaskäskyasialla voi joissakin tapauksissa olla esimerkiksi siinä määrin mittavia ulko-, turvallisuus- tai yhteiskuntapoliittisia vaikutuksia, että on perusteltua, että presidentti päättää asiasta valtioneuvostossa.

Esityksessä valittua päätöksentekomallia voidaan pitää perusteltuna myös aikaisemman, päätöksenteon parlamentaarisuutta painottaneen kehityksen näkökulmasta ottaen huomioon, että tasavallan presidentti tekisi päätöksen valmiuden kohottamiseksi järjestettävästä harjoituksesta puolustusministerin myötävaikutuksella ja tasavallan presidentti voi siirtää omasta aloitteestaan tai puolustusministerin esityksestä päätöksen valtioneuvostossa tehtäväksi.
